

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 17/2023-7

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa), Ladislava Duditsa, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla a Martina Vernarského o návrhu **Krajského súdu v Bratislave** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 289 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov s čl. 12 ods. 4, čl. 47 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

r o z h o d o l :

Návrh **p r i j í m a** na ďalšie konanie v celom rozsahu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 17. októbra 2023 doručený návrh Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „navrhovateľ“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 289 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s čl. 12 ods. 4, čl. 47 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

2. Z návrhu vyplýva, že navrhovateľ koná ako odvolací súd v konaní (vedenom pod sp. zn. 3 To 29/2023) o odvolaní [REDACTED] (ďalej len „obžalovaný“) proti rozsudku Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) č. k. 0 T 25/2022 zo 7. decembra 2022, ktorým bol obžalovaný uznaný vinným zo spáchania prečinu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 ods. 2 Trestného zákona (ďalej aj „napadnuté ustanovenie“).

3. Navrhovateľ uvádza, že obžalovaný vo svojom odvolaní namietol nesúlad § 289 ods. 2 Trestného zákona s „vyhláškou č. 120/1976 Zb. ministra zahraničných vecí o Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach a Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, ktorým je Slovenská republika viazaná, ako aj s Ústavou Slovenskej republiky, pretože odporuje právu neobviňovať seba samého“. Podľa navrhovateľa sú uvedené námietky „čiastočne opodstatnené, avšak na inom právnom základe, než uvádza obhajoba“.

4. Podľa navrhovateľa koncepcia vzniku trestnej zodpovednosti obsiahnutá v § 289 ods. 1 a 2 Trestného zákona obsahujúca skutkové podstaty trestných činov ohrozenia pod vplyvom návykovej látky spočíva v tom, že vedenie motorového vozidla pod vplyvom alkoholu je trestné vtedy, ak je v súlade s ustálenou súdnou praxou koncentrácia alkoholu v krvi vodiča 1,00 g/kg (0,4762 mg/l) a viac. Pri tejto hodnote totižto na podklade výstupov lekárskej vedy nie je žiaden vodič motorového vozidla schopný bezpečne viesť vozidlo, a teda sa nachádza v stave vylučujúcom jeho spôsobilosť.

5. Pri dokazovaní zavinenia v prípade dychovou skúškou nameraných hraničných hodnôt alkoholu je potrebné zohľadňovať aj odchýlku prístroja, ktorá je podľa údajov výrobcu prístroja zn. AlcoQuant 6020 používaného Policajným zborom na úrovni 5 %.

6. Podľa navrhovateľa spornou otázkou v konaní o podozrení zo spáchania trestného činu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky v súvislosti so zisťovaním naplnenia znaku „stav vylučujúci spôsobilosť“ je aj možnosť a význam rozdielov výsledkov meraní hodnoty alkoholu v dychu a v krvi, ktoré môžu mať zásadný vplyv na vznik trestnej zodpovednosti páchatelia.

7. Pre posúdenie, či páchatel pod vplyvom návykovej látky vykonával činnosť v stave vylučujúcom spôsobilosť, je potrebné nielen zistenie prítomnosti alkoholu, ale aj poznanie jeho koncentrácie, na základe ktorej sa skutok posúdi buď ako trestný čin, alebo ako priestupok. Meranie koncentrácie alkoholu v tele podozrivého vyžaduje jeho súčinnosť spočívajúcu v tom, že buď poskytne vydychovaný vzduch alebo krvnú vzorku. Bez týchto vzoriek pochádzajúcich z tela podozrivého nie je možné zistiť naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu podľa § 289 ods. 1 Trestného zákona.

8. Skutková podstata trestného činu podľa napadnutého ustanovenia obsahuje objektívnu stránku, v zmysle ktorej pre vznik trestnej zodpovednosti postačuje, ak páchatel odmietne poskytnúť vzorku, v dôsledku čoho sa prezumuje, že činnosť vykonával v stave vylučujúcom spôsobilosť. Podľa navrhovateľa *„Účelom zavedenia tejto skutkovej podstaty nebolo ochraňovať autoritu policajného zboru v doprave, v takom prípade by trestný čin bol systematicky zaradený do VIII. hlavy osobitnej časti Trestného zákona, ale sledovať zlepšenie disciplíny vodičov motorových vozidiel vo vzťahu k predchádzajúcemu požitiu alkoholu a zabezpečiť prevenciu ohrozenia života a zdravia účastníkov cestnej premávky, ktoré hrozí zo strany opitých vodičov.“*

9. Navrhovateľ vzhliada pri skutkovej podstate prečinu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa napadnutej právnej úpravy porušenie dvoch zásad uplatňovaných v trestnom práve, a to zásady zákazu donucovania k sebaobviňovaniu (*nemo tenetur se ipsum accusare*, lat.), ktorá je v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva imanentnou súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru, a ústavnej zásady prezumpcie nevinu.

10. Zákaz donucovania k sebaobviňovaniu predstavuje právo podozrivého alebo obvineného, aby nebol žiadnym spôsobom nútený k priznaniu sa alebo k poskytovaniu dôkazov, ktoré by ho mohli usvedčiť alebo akokoľvek spojiť s trestným činom. Navrhovateľ dodáva, že *„... je povinnosťou štátu objasňovať trestné činy a zhromažďovať dôkazy bez toho, aby pod hrozbou akejkoľvek sankcie nútil podozrivých alebo obvinených, aby sa priznali, či poskytli o svojej trestnej činnosti dôkazy“*.

11. Podľa navrhovateľa „... Poskytnutie biologického materiálu osobou podozrivou zo spáchania trestného činu môže byť v zmysle príslušných ustanovení Trestného poriadku (§ 155) orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom vynucované, ak je takýto postup nevyhnutný a slúži na dosiahnutie účelu trestného konania. Pokiaľ ale zákon s odmietnutím poskytnutia dôkazu o vine podozrivým, a to jeho biologickej vzorky alebo vzorky vydychovaného vzduchu, automaticky spája vznik trestnej zodpovednosti, vyvstáva otázka, či zákon v § 289 ods. 2 Trestného zákona neodvodzuje vznik trestnoprávneho postihu od výkonu práva odmietnuť poskytovanie dôkazného materiálu o vlastnej vine.

2) Z pohľadu zisťovania podmienok trestnej zodpovednosti za vykonávanie činnosti, pri ktorej možno ohroziť život a zdravie v stave vylučujúcom spôsobilosť sa prezumuje nielen to, že páchatel napr. viedol vozidlo po požití alkoholu, ale aj to, že koncentrácia alkoholu v jeho krvi bola najmenej 1,00 g/kg (0,4762 mg/l). Jedná sa pritom o skutkové okolnosti, ktoré je v niektorých prípadoch náročné dokazovať, a dokazujú sa spravidla za použitia odborného alebo znaleckého postupu. Predpoklad naplnenia týchto skutkových okolností sa javí ako opak ústavnej zásady prezumpcie neviny, tzn. ako prezumpcia viny.“.

12. Na základe uvedenej argumentácie navrhovateľ navrhuje, aby ústavný súd vyslovil nesúlad napadnutého ustanovenia s označenými článkami ústavy a dohovoru.

II.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

13. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom [čl. 124 a čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy], pristúpil na verejnom zasadnutí pléna k predbežnému prerokovaniu návrhu na začatie konania, a to v súlade s čl. 131 ods. 1 ústavy, ako aj s § 7 ods. 1 písm. a) a § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

14. V posudzovanej veci je potrebné v úvode poukázať na skutočnosť, že identický návrh navrhovateľa už bol doručený ústavnému súdu 4. júla 2023. Ústavný súd tento návrh v rámci jeho predbežného prerokovania uznesením č. k. PL. ÚS 11/2023-14 z 27. septembra 2023 odmietol z dôvodu, že navrhovateľ nepreukázal splnenie podmienky prerušenia konania v zmysle čl. 144 ods. 2 ústavy a § 318 ods. 1, resp. § 283 ods. 5 a § 162 Trestného poriadku (bod 12 predmetného uznesenia) tak, aby jeho návrh bolo možné považovať za návrh podaný oprávnenou osobou.

15. Pri predbežnom prerokovaní nového opakovaného návrhu navrhovateľa na začatie konania o súlade právnych predpisov sa preto ústavný súd prv zamerlal na preskúmanie skutočnosti, či navrhovateľ podal návrh ako subjekt procesne legitimovaný podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy [pozri tiež § 74 písm. d) zákona o ústavnom súde].

16. Podľa čl. 144 ods. 2 ústavy v prípade, ak sa príslušný súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci,

odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 ústavy alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1 ústavy.

16.1. Podľa § 318 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) odvolací súd preruší trestné stíhanie, ak v odvolacom konaní vyjde najavo, že po vyhlásení napadnutého rozsudku nastala niektorá z okolností uvedených v § 228 ods. 2, § 241 ods. 3, § 244 ods. 4 alebo § 283 ods. 5 alebo ak nemožno obžalovanému doručiť predvolanie na verejné zasadnutie odvolacieho súdu.

16.2. Podľa § 283 ods. 5 Trestného poriadku súd preruší trestné stíhanie, ak sa domnieva, že všeobecne záväzný právny predpis nižšej právnej sily, ktorého použitie je v danej trestnej veci rozhodujúce pre rozhodovanie o vine a treste, je v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, a podá návrh na začatie konania pred ústavným súdom.

16.3. V zmysle § 162 ods. 1 Trestného poriadku súd o prerušení trestného stíhania, resp. konania rozhoduje uznesením.

17. Jedným z procesných predpokladov na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy všeobecným súdom je aj prerušenie konania vedeného pred všeobecným súdom (PL. ÚS 3/98, PL. ÚS 16/02, PL. ÚS 43/2015, PL. ÚS 11/2017, PL. ÚS 11/2023). Tento procesný predpoklad všeobecný súd preukazuje uznesením, ktoré obsahuje výrok o prerušení konania. Ak by všeobecný súd tento procesný predpoklad podania návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov nespĺnil, jeho návrh na začatie konania podľa čl. 125 ústavy by nebolo možné považovať za návrh podaný oprávnenou osobou (PL. ÚS 11/2023).

17.1. Za prerušené konanie je podľa ústavného súdu (PL. ÚS 7/2012, PL. ÚS 16/2013, PL. ÚS 25/2014, PL. ÚS 11/2017, PL. ÚS 11/2023) potrebné považovať stav právne perfektného prerušenia konania, ktorý nastáva až po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o prerušení konania. Splnenie tohto procesného predpokladu všeobecný súd preukazuje priložením právoplatného uznesenia o prerušení konania vedeného pred všeobecným súdom (resp. pripojením celého príslušného súdneho spisu) k návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov.

18. Z uvedeného vyplýva, že v zmysle čl. 144 ods. 2 ústavy v spojení s § 318 ods. 1 Trestného poriadku nevyhnutným predpokladom podania návrhu na začatie konania všeobecným súdom podľa čl. 125 ústavy v spojení s čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy je prerušenie trestného stíhania, resp. konania vedeného pred všeobecným súdom, ktorý takýto návrh podáva.

19. Navrhovateľ vo svojom návrhu uvádza, že trestné stíhanie vo veci sp. zn. 3 To 29/2023 prerušil, a to svojím uznesením z 18. apríla 2023, ktoré nadobudlo právoplatnosť toho istého dňa. Právoplatnosť prerušenia trestného stíhania v príslušnej veci navrhovateľ nateraz už preukázal priložením právoplatného uznesenia o prerušení konania vedeného pred ním, ktoré je súčasťou príslušného súdneho spisu, ktorý pripojil k svojmu návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov. Navrhovateľ tak splnil ústavnú a zákonnú podmienku, aby jeho návrh na začatie konania podľa čl. 125 ústavy bolo možné považovať za návrh podaný oprávnenou osobou.

20. Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania ďalej preskúmal, či návrh na začatie konania obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti návrhu na začatie

konania o súlade právnych predpisov (§ 75 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jeho odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

21. Pokiaľ ide o splnenie obsahových náležitostí návrhu na začatie konania, z obsahu návrhu v súlade s ustanovením § 43 ods. 1 a § 76 zákona o ústavnom súde vyplýva, že účastníkom konania, proti ktorému návrh smeruje, je národná rada, ktorá napadnuté zákonné ustanovenia prijala.

22. Z obsahu návrhu na začatie konania ďalej vyplýva, že sú splnené všetky požiadavky ustanovené v § 39 v spojení s § 75 zákona o ústavnom súde. Navrhovateľ v návrhu presne označil ustanovenie právneho predpisu, ktorého nesúlad namieta, a uviedol dôvody, ktoré ho viedli k pochybnostiam o jeho súlade s konkrétnymi článkami ústavy a dohovoru.

23. Samotné dôvody nesúladu napadnutej právnej normy uvedené v návrhu považuje ústavný súd za vhodné podrobiť meritórnemu prieskumu.

24. Ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne dôvody, pre ktoré by bolo možné návrh pri predbežnom prerokovaní čo i len v časti odmietnuť (§ 56 ods. 2 v spojení s § 55 zákona o ústavnom súde), a preto bol návrh v súlade s § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde prijatý na ďalšie konanie v celom rozsahu (výrok tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. decembra 2023

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky